

XIV. Sosialilautakunta.

Sosiaalilautakunnan kertomus vuodelta 1925 oli seuraava:

Lautakunnan kokoonpano, jaostot, virkailijat y. m. Lautakunnan puheenjohtajana oli kunnallisneuvos V. J. von Wright, varapuheenjohtajana kansanedustaja ent. senaattori M. Paasivuori sekä jäseninä kunnallisen keskustuomiston johtaja Y. A. Harvia, rakennusmestari A. V. Malmi, insinööri J. M. G. Markelin-Svensson, taloudenhoitaja H. Moisio ja arkkitehti A. V. Toivonen.

Kunnallisten työväenasuntojen hallintojaoston puheenjohtajana toimi herra Toivonen, varsinaisina jäseninä rouva Markelin-Svensson ja herra Paasivuori sekä varajäseninä herrat Harvia ja Moisio.

Tontinvuokrajaoston puheenjohtajana oli herra Harvia, varsinaisina jäseninä herrat Moisio ja Toivonen sekä varajäseninä rouva Markelin-Svensson ja herra Paasivuori.

Yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämislainarahaston hallintojaostoon kuuluivat herra von Wright puheenjohtajana, herrat Harvia ja Malmi varsinaisina jäseninä sekä herrat Paasivuori ja Toivonen varajäseninä.

Siirtolapuutarhajaoston puheenjohtajana oli herra von Wright, varsinaisina jäseninä rouva Markelin-Svensson ja herra Toivonen sekä varajäseninä herrat Malmi ja Paasivuori.

Lautakunnan ja sen jaostojen sihteerinä toimi arkkitehti E. A. Eriksson ja apulaissihteerinä kertomusvuoden alusta lukien J. E. J. Varmanen. Kanslistintointa hoiti neiti H. M. Helkeniemi. Vahtimestarina toimi nuorukainen V. K. Sippola.

Kunnallisten työväenasuntojen isännöitsijänä toimi herra G. V. Karhuma ja emännöitsijänä rouva L. R. Saarikivi. Omakotialueiden rakennustoimintaa valvoi arkkitehti U. A. Moberg ja siirtolapuutarhojen viljelyksen neuvojana toimi neiti E. Koch.

Lautakunnan toiminta kohdistui kertomusvuonnakin etupäässä kunnalliseen asuntopoliitiikkaan. Vuoden kuluessa kokoontui lautakunta 15 kertaa. Menosääntöön oli varattu määräraha 25 kokousta varten.

Kunnallinen uutisrakennustoiminta. Vuonna 1924 rahatoimikamarille lähettämässään¹⁾ ehdotuksessa vastaiseksi 5-vuotiskauden rakennusohjelmaksi, esitti lautakunta, että kamari ehdottaisi valtuustolle vuoden 1924 rakennuskautena korttelille n:o 553 Vallilassa rakennettavaksi 5 samantyyppistä puurakennusta kuin kortteleissa n:ot 584 ja 585 jo ennestään oli; että tarkoitusta varten merkittäisiin 3,000,000 markkaa 1925 vuoden menosääntöön; että talojen rakennustyöt aloitettaisiin heti valtuuston tehtyä asiassa

¹⁾ Ks. vuod. 1924 kert. siv. 84*.

päätöksensä; sekä että rahatoimikamari saisi toimekseen ryhtyä päätöksestä aiheutuviin toimenpiteisiin. Ehdotus hyväksyttiin sikäli, että valtuusto päätti korttelille n:o 553 rakennettavaksi 3 ylläkerrotunlaista puutaloa, johon tarkoitukseen myönnettiin 1,800,000 markan suuruinen määräraha maksettavaksi etukäteen kaupunginkassasta ja merkittäväksi 1925 vuoden menosääntöön. Mainittujen talojen rakentaminen aloitettiin vuoden 1924 loppupuolella ja valmistuivat ne maaliskuussa 1925.

Lautakunnan rakennettavaksi ehdotetun¹⁾ kivitalon rakentaminen Vallilan kortteliin n:o 584 Pakaankadun varrelle, johon tarkoitukseen vuoden 1925 talousarvioon merkittiin 2,283,000 markan ja likaviemärlaitosta varten 273,000 markan määräraha, alkoi 1924 vuoden lopulla ja päättyi elokuussa vuonna 1925.

Sosiaalilautakunnan tarkoituksena oli alun pitäen ollut, että sittenkuin äskenmainittu kivitalo valmistuisi, olisi rakentamista tässä korttelissa edelleen jatkettava, jonka tähden lautakunta toukokuun 18 p:nä esitti rahatoimikamarille, että viipymättä rakennettaisiin toinen kivitalo puheenalaisen korttelin Pakaankadun puoleiselle rakentamattomalle osalle, eli siis alalle, joka Vallilan asemakaavassa on merkitty n:olla 43 sekä lähinnä olevalle osalle n:olla 41 merkitystä alasta; että tarpeelliset määrärahat otettaisiin 1926 vuoden talousarvioon; sekä että rakennuskonttorille annettaisiin toimeksi ennen talousarvion valmistumista esittää piirustukset ja kustannuslaskelma puheenalaisesta talosta varten. Kun rahatoimikamari sittemmin syyskuun 1 p:nä lähetti lautakunnalle rakennuskonttorissa laaditut piirustukset kustannusarvioineen kahden rakennuksen (pohjoisen siipirakennuksen ja keskiosan) rakentamista varten, pyytäen lausuntoa asiassa, puoli lautakunta syyskuun 4 p:nä antamassaan lausunnossa näiden talojen rakentamista rakennuskonttorin piirustusten mukaan. Kustannusarviota piti lautakunta kuitenkin niin korkeana, etteivät sanottujen talojen vuokralaiset kykenisi maksamaan niitä vuokria, jotka heille korkeiden rakennuskustannusten takia olisi määrättävä, jottei talojen kannattavuus joutuisi vaaranalaiseksi. Tähän nähden ja koska sosialilautakunnan mielestä oli tärkeätä etteivät kaupungin rakennuttamat työväenasunnot tulisi tarpeettoman kalliiksi, esitti lautakunta, että valtuusto päättäisi antaa kysymyksessä olevat rakennukset urakalla rakennettaviksi, lautakunnalle oli jo tehty urakkatarjous jonka mukaan rakennuskustannukset tulisivat noin 10 % rakennuskonttorin esittämää kustannuslaskelmaa halvemmaksi, jotapaitsi oli oletettavissa, että kun kilpailu useampien urakoitsijain kesken tulisi kysymykseen, kustannukset yhä alentuisivat. Siinä tapauksessa, että työ annettaisiin urakoitsijalle, olisi hänet velvoitettava, mikäli mahdollista, käyttämään Helsingissä kotipaikkaoikeutta nauttivia työntekijöitä. Edelleen korosti lautakunta rakennustöiden pikaista aloittamista ja tarpeellisten määrärahojen ottamista tätä varten 1926 vuoden talousarvioon. Marraskuun 25 p:nä päätti valtuusto että mainitut rakennukset oli rakennettava ja että rakennustöitä varten oli 1926 vuoden talousarvioon merkittävä 4,664,000 markkaa maksettavaksi lainavaroista, mutta hyväksyi rahatoimikamarin ehdotuksen, että rakennustöitä ei olisi annettava urakalle, vaan että rakennuskonttori saisi teettää ne.

Toimenpiteinä keuhkotaudin vastustamiseksi oli tarkoitusta varten asetettu valiokunta²⁾ ehdottanut, että tuberkuloosisille Helsingin kaupungin asukkaille hankittaisiin sopivia asuntoja ja että Vallilan korttelit n:ot 382,

¹⁾ Ks. vuod. 1924 kert. siv. 84*. — ²⁾ Ks. vuod. 1922 kert. siv. 18 ja 146.

383 ja 357 varattaisiin sellaisia perheitä varten, joissa on keuhkotautisia perheenjäseniä sekä korttelit n:o 334 b ja 354 b yksinäisille keuhkotautisille henkilöille, edellinen miehille, jälkimmäinen naisille. Korttelille n:o 382 rakennettiinkin sittemmin rakennusperheellisiä keuhkotautisia varten. Koska kaupungissa yhä vieläkin vallitsi vaikea asuntopula ja omaa asuntoa vaille olevien perheiden joukossa oli sellaisiakin, joissa oli keuhkotautia potevia ja jotka niin ollen olisi eristettävä, ehdotti rahatoimikamari sosialilautakunnan esityksestä, jota terveydenhoitolautakunta oli puoltanut, valtuustolle, että kortteliin n:o 382 oli teetettävä entisen lisäksi toinenkin asuinrakennus tuberkuloosisille perheille, minkä ehdotuksen valtuusto hyväksyi¹⁾.

Puolikunnallisen rakennustoiminnan tarkoituksena on rakennuttaa siten rahoitettuja taloja, että kunta osakemerkinnän muodossa suorittaa suurimman osan rakennuskustannuksista kun taas talon vuokralaiset kuukausittain maksamalla vahvistetun lyhennyksen määrättyssä ajassa voivat kunnalta lunastaa huoneistoonsa kuuluvat osakkeet ja siten tulla oman asunnon haltijoiksi. Toiminta aloitettiin vuonna 1924, jolloin perustettiin ja rahoitettiin Helsingin kaupungin rakennusosakeyhtiö n:o 1 ja aloitettiin kahden talon rakennustyöt. Nämä talot, joista toinen sijaitsee tontilla n:o 19 korttelissa n:o 543 ja toinen tontilla n:o 21 korttelissa n:o 544 Vallilassa valmistuivat kertomusvuoden maaliskuulla. Koska mainitunlaisten yhtiöitten toiminta on osoittautunut tarpeelliseksi asuntojen hankkimiseksi sellaisille kaupungin työmiehille ja viranpitäjille, jotka eivät jaksakaan kertakaikkisella maksulla lunastaa itselleen osakehuoneistoa, teki lautakunta toukokuun 29 p:nä valtuustolle ehdotuksen edellämainitun rakennustoiminnan jatkamisesta, perustamalla toinen yhtiö tarkoitusta varten. Tämä yhtiö, jonka nimenä olisi Helsingin kaupungin rakennusosakeyhtiö n:o 2 — Helsingfors stads byggnadsaktiebolag n:o 2, saisi Vallilan kortteliin n:o 546 tontille n:o 23 ja kortteliin n:o 547 tontille n:o 25 rakentaa kaksi samanlaista, osin 4-, osin 3-kerroksista kivitaloa kuin yllämainitut aikaisemmin rakennetut puolikunnalliset talot. Valtuusto hyväksyi²⁾ ehdotuksen.

Omakotialueet. Vuoden varrella jatkettiin Kumtähden ja Taivaskallion uusien omakotialueiden järjestelyä tarkoittavia töitä. Valtuusto hyväksyi³⁾ asemakaava-arkkitehdin laatimat ja sosialilautakunnan puoltamat ehdotukset mainittujen omakotialueiden jaoituskaavoiksi ja rakennusjärjestykseksi sekä luovutus- ja vuokraehdoiksi. Samalla oikeutti valtuusto rahatoimikamarin, sosialilautakuntaa ja yleisten töiden hallitusta kuultuaan, vahvistamaan Kumtähden alueen korttelit ja jaon sekä Taivaskallion alueen korttelien tontin- ja rakennusrajat, myöntäen puheenaisten alueiden kuntoonpanemista varten 700,000 markkaa. Laadittuaan ehdotuksen omakotialueiden lopulliseksi jaoitukseksi, ja kunnallisneuvos von Wrightin aloitteesta asetetun erityisen komitean, johon kuuluivat johtaja Harvia sekä arkkitehdit Eriksson ja Toivonen, tarkastettua sen yksityiskohtaisesti puolsi lautakunta lokakuun 13:nä antamassaan lausunnossa Kumtähden alueen lopullista jaoitusehdotusta erinäisin pienin huomautuksin ja Taivaskallion jaoitusehdotusta sellaisenaan. Rahatoimikamari hyväksyi mainitut ehdotukset lokakuun 27 p:nä.

Sittenkuin asianomainen jaosto oli tehnyt ehdotuksen Kumtähden omakotialueen tontinvuokriksi ja hyväksynyt arkkitehti U. A. Mobergin laatimat ehdotukset mallipiirustuksiksi, päätti lautakunta marraskuun 24 p:nä puoltaen mainittuja ehdotuksia, lähettää ne rahatoimikamarille vahvistettaviksi.

¹⁾ Kaup. valt. pöytäk. marrask. 25 p. 12 §. — ²⁾ S:n kesäk. 17 p. 24 §. — ³⁾ S:n helmik. 4 p. 10 §.

Yleishyödyllisten rakennusyhtymien laina-anomukset. Lautakunta puolsi seuraavien rakennusyhtymien anomuksia kuoletuslainojen myöntämisestä valtion ja kunnan varoista, ollen yhtymien rakennus- ja rahoitussuunnitelmat seuraavanlaiset:

Asunto-osakeyhtiö Hauho. Rakennuspaikka: Vallila, kortteli n:o 545, tontti n:o 8. Rakennusohjelma: kivitalo, sisältäen 166 asuinhuonetta, käsittäen 40 kahden huoneen ja keittiön huoneistoa ja 23 yhden huoneen ja keittiön huoneistoa sekä 4 myymälää. Rakennuskustannukset: 5,950,000 markkaa. Rahoitussuunnitelma: osakepääoma 1,660,000 markkaa, lainoja osakkailta 70,000 markkaa sekä kiinnityslainoja seuraavassa järjestyksessä: lainoja yksityisiltä rahalaitoksilta sekä kaupungin lahjoitusrahastoista yhteensä 2,468,000 markkaa sekä kuoletuslaina 1,095,000 markkaa valtion ja 657,000 markkaa kunnan varoista.

Osakeyhtiö Virkamiesasuntola Apollonkatu 18. Rakennuspaikka: XIII kaupunginosa, kortteli n:o 442, tontti n:o 18. Rakennusohjelma: 6-kerroksinen kivitalo, sisältäen yhteensä 99 asuinhuonetta, käsittäen 11 kolmen huoneen ja keittiön huoneistoa, 13 kahden huoneen ja keittiön huoneistoa, 6 dubletti-huoneistoa sekä 2 yhden huoneen ja keittiön huoneistoa. Rakennuskustannukset: 3,775,000 markkaa. Rahoitussuunnitelma: osakepääoma 1,034,000 markkaa sekä kiinnityslainoja seuraavassa järjestyksessä: lainoja yksityisiltä rahalaitoksilta yhteensä 1,781,000 markkaa sekä kuoletuslaina 600,000 markkaa valtion ja 360,000 markkaa kunnan varoista.

Helsingin kaupungin rakennusosakeyhtiö n:o 2 — Helsingfors stads byggnadsaktiebolag n:o 2. Rakennuspaikka: Vallila, kortteli n:o 546, tontti n:o 23 ja kortteli n:o 547, tontti n:o 25. Rakennusohjelma: 2 kivitaloa, sisältäen yhteensä 178 asuinhuonetta, käsittäen 8 kahden huoneen ja keittiön huoneistoa, 73 yhden huoneen ja keittiön huoneistoa sekä 8 n. s. asuinkeittiötä ynnä 1 myymälä. Rakennuskustannukset: 6,296,000 markkaa. Rahoitussuunnitelma: osakepääoma 1,408,000 markkaa, käteismaksut vuokralaisilta 352,000 markkaa sekä kiinnityslainoja seuraavassa järjestyksessä: lainoja yksityisiltä rahalaitoksilta 2,400,000 markkaa sekä kuoletuslaina 950,000 markkaa valtion ja 1,186,000 markkaa kunnan varoista.

Asunto-osakeyhtiö Savila. Rakennuspaikka: XIV kaupunginosa, kortteli n:o 525, tontti n:o 27. Rakennusohjelma: 6-kerroksinen kivitalo, sisältäen yhteensä 152 asuinhuonetta, käsittäen 4 kolmen huoneen ja keittiön huoneistoa, 37 kahden huoneen ja keittiön huoneistoa, 3 yhden huoneen ja keittiön huoneistoa, 9 dublettihuoneistoa ja 1 yksityinen huone sekä 4 myymälää. Rakennuskustannukset: 5,800,000 markkaa. Rahoitussuunnitelma: osakepääoma 2,100,000 markkaa sekä kiinnityslainoja seuraavassa järjestyksessä: lainoja yksityisiltä rahalaitoksilta 2,950,000 markkaa sekä kuoletuslaina kunnan varoista 750,000 markkaa.

Valtuusto päätti¹⁾ hyväksyä sosialilautakunnan esityksen yllämainittujen rakennusyhtymien lainojen saannista kaupungin varoista.

Lokakuun 8:ntena päivätyssä kirjelmässään rahatoimikamarille ehdotti lautakunta, että yleishyödyllistä rakennustoimintaa varten 1926 vuoden talousarvioon otettaisiin seuraavat 5,000,000 markkaa kuoletuslainain antamiseksi mainitunlaisille rakennusyhtymille; 1,500,000 markkaa siirtomäärärahana osakkeiden merkitsemistä varten pienasunto-osakeyhtiöissä; sekä 1,000,000 markkaa yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämislainarahaston mahdollista kartuttamista varten.

¹⁾ Valt. pöytäk. huhtik. 8 p. 24 §, toukok. 13 p. 20 §, kesäk. 17 p. 24 § ja jouluk. 9 p. 39 §.

Yleishyödyllisille yrityksille myönnetyt avustukset. Kaupunginvaltuuston yleishyödyllisten yritysten ja laitosten avustusrahan jakamiskysymystä valmistelemaan asettaman valiokunnan pyydettyä lausuntoa siitä, minkä yritysten ja laitosten y. m. olisi saatava avustusta tätä tarkoitusta varten varastusta määrärahasta, päätti sosialilautakunta puoltaa seuraaville yhdistyksille annettavaksi alempana mainitut avustuserät: Valkonauhayhdistykselle 10,000 markkaa, Helsingin kotitaloustyöntekijäin yhdistykselle 15,000 markkaa, Suomen vankeusyhdistykselle 4,000 markkaa, Helsingin työväenyhdistykselle 6,000 markkaa, Suomen merimieslähetyksseuralle 10,000 markkaa ja Helsingin kasvatusopilliselle talouskoululle 25,000 markkaa.

Töiden järjestäminen työttömille naisille. Rahatoimikamarille antamassaan lausunnossa esitti lautakunta, että koska n. s. naisten työtöpiin voidaan nykyoloissa ottaa vain rajoitettu määrä naisia ja kun naiset, oltuun tähän asti yksinomaan ulkotöissä, eivät voi kyetä työtuvissa tehtäviin käsitöihin, olisi heille järjestettävä erilaatuisia ammattikursseja sekä taloudellisesti epäedullisiakin töitä, joita ei parempain työmarkkinain aikana kannata teettää. Joku määrä työttömiä naisia voitaisiin myöskin sijoittaa helpompiin kadun- tasoitustöihin. Siinä tapauksessa, ettei hätäaputoita voitaisi järjestää niin suuressa määrässä, että kaikki kaupungin kirjoissa olevat työttömät naiset voisivat saada niissä työtä, tai tapauksissa, joissa hätä olisi niin pakottava, ettei muunlaista apua ajoissa voisi saada, olisi kunnan annettava suoranaista avustusta, minkä jakaminen olisi jätettävä erityisen toimikunnan tehtäväksi. Raha-avustusta suotavampi avustusmuoto oli lautakunnan mielestä ruokalippujen hankkiminen ja jakaminen niille työttömille naisille, joille ei työtä voida järjestää.

Sosiaalilautakunnan kunnallisten työväenasuntojen hallintojaostolla oli kertomusvuoden kuluessa 9 kokousta. Menoarvioon oli varattu määräraha 15 kokousta varten.

Jaoston hoidossa olevat kunnalliset työväenasuntotalot lisääntyivät vuoden varrella Vallilan korttelissa n:o 553 Sammatintien varrella valmistuneilla kolmella puutalolla ynnä korttelissa n:o 584 Pakaankadun varrella valmistuneella kivitalolla. Seuraavasta yhdistelmästä ilmenee huoneistojen ja huoneiden lukumäärä kaikissa kunnallisissa työväenasunnoissa sekä niissä asuvien henkilöiden luku:

Työväenasunnot.	Huoneis- tojen luku.	Huonei- den luku.	Niissä asu- vien henki- löiden luku.
Hietaniemenkatu n:ot 5—23.....	1) 107	123	319
Kristiinankatu n:o 16	39	42	179
Somerontie n:ot 4—18	156	156	695
Kangasalanatie n:ot 47—59	240	240	1,159
Karstulantie, kortt. n:ot 584—585	347	523	1,749
It. viertotie n:o 107, ent. lentoasema....	34	34	134
Harakkasaari	13	2) 13	62
Sammatintie, kortt. n:o 553	54	72	256
Pakaantie, kortt. n:o 584	30	60	183
Yhteensä	1,020	1,263	4,736

1) Siitä 35 n. s. «nuoremiehenasuntoa». — 2) Sitäpaitsi 8 keittiötä, joita käytettiin yhteisesti.

Kunnallisissa työväenasunnoissa asui siis kaikkiaan 4,736 henkilöä. Vuonna 1924 oli vastaava luku 4,341, joten uusien kunnallisten työväenasuntojen kautta n. 400 henkilöä sai asunnon.

Sosiaalilautakunta suostui erinäisten Kangasalan tien varrella asuneiden henkilöiden pyyntöön saada muuttaa Sammatintien varrella oleviin uusiin taloihin ehdolla, että vanhemmat ja vauraammat vuokralaiset ensisijassa olivat oikeutetut muuttamaan. Pakaankadun uuteen kivitaloon määräsi jaosto otettavaksi vuokralaisia vanhoista kunnallisista työväenasunnoista, joihin viimeainittuihin oli siirrettävä Suvilahden kasarmissa asuvia sekä, mikäli tilaa riitti, myöskin ent. myymälä kojuissa majoilevia henkilöitä. Kun oli pelättävissä, että mainittuihin kojuihin asettuisi irtolaisia, pyysi jaosto rakennuskonttoria, että tämä pitäisi huolta siitä, ettei tyhjiksi jääneisiin kojuihin enää asettuisi toisia henkilöitä.

Kunnallisten työväenasuntojen isännöitsijän ehdotuksesta päätti jaosto, että vuokria vanhoissa Hietaniemenkadun, Kristiinankadun, Somerontien Kangasalan tien ja Karstulantien varrella olevissa taloissa kesäkuun 1 p:n 1925 ja kesäkuun 1 p:n 1926 väliseltä ajalta oli korotettava, jotta kävisi mahdolliseksi alentaa vuokria uusissa Sammatintien- ja Pakaankaduntaloissa. Sitä vastoin ei Harakkasaaren ja ent. lentoaseman kunnallisten työväenasuntojen vuokria katsottu tarpeelliseksi korottaa.

Jaoston hoitamien talojen kannattavaisuustilanne vuoden vaihteessa selviää allaolevasta vuoden 1925 tilinpäätöksen yhdistelmästä:

	Menot, Smk.		Tulot, Smk.
Menoarvion mukaan	735,139: 51	Tuloarvion mukaan ..	2,092,140: —
Uutisrakennuksista joh- tuvia lisämenoja ..	20,357: 95	Tuloja uutisrakennuk- sista	238,835: —
Ylitetty määrärahoja	59,740: 89	Lisämäärärahaa	32,916: —
Ylijäämää, käytettä- väksi ulkokorjauk- siin, rakennuspää- oman korkoon ja kuletukseen	1,622,141: 39	Säästetty määrärahoja	73,488: 74
		Yhteensä	2,437,379: 74
Yhteensä	2,437,379: 74		

Tietoisena siitä, että niinhyvin yhä laajenevaa kerhotoimintaa varten kunnallisten työväenasuntojen suuren lapsijoukon keskuudessa kuin myöskin isännöitsijän ja emännöitsijän huoneistoja sekä tarpeellisia konttorihuoneistoja varten pitäisi saada sopiva rakennus, ryhtyi jaosto toimenpiteisiin uuden talon aikaansaamiseksi kysymyksessä oleviin tarkoituksiin. Tarkoitukseen käytetyissä huoneissa on jo pitemmän aikaa vallinnut ilmeinen tilan ahtaus mikä, mitä kerhuhuoneisiin tulee, kävi ilmi emännöitsijän rouva Saarikiven vuodelta 1924 antamassa toimintakertomuksessa. Koska oli välttämätöntä, että isännöitsijä, jolle työväenasuntojen hallinta ja silmälläpito ensikädessä kuuluu saisi asunnon ja sopivan konttorihuoneiston Vallilan työväenasuntoryhmän keskuudessa, minkä myöskin valtuuston vuonna 1923¹⁾ tekemä päätös isännöitsijän asuinpaikasta edellyttää, tulisi kysymyksessä olevan talon sisältää kerhuhuoneet, isännöitsijän ja emännöitsijän konttorihuoneistot ja isännöitsijän asunnon. Silmälläpitäen etupäässä tätä, mutta ottaen huomioon myöskin kaupungin

¹⁾ Ks. 1923 vuod. kert. siv. 140.

kirjastoviranomaisten toivon saada, jos mahdollista, kirjaston Vallilan osastolle huoneisto kunnalliseen työväen hallintotaloon, teki jaosto sosialilautakunnalle ehdotuksen asiassa sekä liitti siihen vaihtoehtoiset piirustusluonnokset A ja B. Lautakunta esitti sittemmin rahatoimikamarille, että rakennettaisiin joko A-luonnoksen mukainen 3-kerroksinen kivitalo, joka paitsi hallinto- ja kerhohuoneita, sisältäisi myös kirjastohuoneet ja että tämä talo sijoitettaisiin Kone- ja siltarakennusosakeyhtiön tehtaan talon jatkoksi kortteliin n:o 555, tai että B-luonnoksen mukainen 2-kerroksinen rakennus, jota jaosto puolestaan piti sopivimpana ja johon ei tulisi kirjastohuoneita, teetetäisiin Karstulan- ja Kangasalanteiden kulmaan. Kamari epäsi kuitenkin esityksen, koska tällainen rakennus tulisi verrattain kalliiksi, mutta ilmoitti samalla, että kaupungin yleisten töiden hallitusta kehoitetaan ottamaan esitys huomioon jotakin suurempaa kunnallista rakennusyritystä vastedes suunniteltaessa.

Työväenasuntojen hallintojaosto käsitteli niinkään valmistelevasti ja jätti lautakunnalle lausunnon piirustuksista ja kustannusarvioista Vallilan korttelin n:o 584 tonteille n:ot 39, 41 ja 43 rakennettavia työväenasuntorakennuksia varten sekä lautakunnan sihteerin arkkitehti E. A. Erikssonin ja työväenasuntojen isännöitsijän herra G. V. Karhumaan niitä varten laatimat kannattavaisuuslaskelmat.

Voidakseen hankkia kunnallisissa työväenasunnoissa asuvien perheiden lapsille virkistävää ajanvietettä heidän joutoaikoiinaan ja siten estää heitä antautumasta laiskuuteen ja paheisiin ehdotti jaosto, että lautakunta anoisi rahatoimikamarilta lasten voimisteluvälineiden hankkimista varten ja kahden voimistelun ja urheilunohjaajan palkkaamiseksi 4,200 markan määrärahaa. Rahatoimikamarin suostuttua mainittuun esitykseen, otti jaosto poikien voimistelunohjaajaksi herra J. L. Wenholan ja tyttöjen voimistelunohjaajaksi rouva E. Ahlgrenin.

Siihen nähden, että Vallilan leikki- ja urheilukenttää varten kertomusvuoden menosääntöön otettu 100,000 markan määräraha riitti vain kentän perustustöihin, ehdotti jaosto, että vuoden 1926 talousarvioon otettaisiin kysymyksessäolevan kentän kuntoonsaattamista varten vielä lisäksi 100,000 markkaa. Jotta kuitenkin Vallilan urheiluseuraan kuuluvat lapset yllämainitun urheilukentän ollessa keskeneräisenä, olisivat tilaisuudessa kesällä harjoittamaan ulkoilmaurheilua ja leikkejä, ehdotti jaosto rahatoimikamarille, että tähän tarkoitukseen saataisiin käyttää erästä Fredriksperin aseman läheisyydessä olevaa kaupungin omistamaa vanhaa niittyä ja rahatoimikamari suostuikin mainittuun esitykseen.

Sosiaalilautakunnan tontinvuokrajaostolla oli kertomusvuoden kuluessa 25 kokousta. Menosääntöön oli varattu määräraha 36 kokousta varten.

Jaoston toimena oli tontti- ja rakennuskysymysten ynnä näiden yhteydessä olevain tärkeimpien asiain valmisteleminen lautakunnalle, rakennustoiminnan ohjailu ja valvominen omakotialueilla, vuokraoikeuden saantia ja siirtoa koskevien anomusten käsitteleminen sekä piirustusten tarkastaminen. Jaoston lautakunnalle valmistelemista asioista mainittakoon m. m. seuraavat:

Tähän asti käytännössä olleiden vuokrasopimuskaavakkeiden 17 §:ssä on m. m. ollut määräys siitä, että vuokraajan rikkoessa sopimusehtoja tai niiden nojalla annettuja määräyksiä on vuokraoikeus menetetty, jos raha-

toimikamari sitä vaatii. Koska mainitun määräyksen sisältyminen vuokrasopimuksiin on osoittautunut haitalliseksi, aiheuttaen rakentajille vaikeuksia heidän hankkiessaan kiinnityslainoja ja kun kaupunginvaltuustossa ei tiettävästi ole tehty päätöstä mainitunlaisen määräyksen ottamisesta vuokrasopimuksiin, ehdotti jaosto lautakunnalle, että rahatoimikamarille tehtäisiin esitys kyseessäolevan määräyksen poistamisesta vastedes painettavista vuokrasopimuskaavakkeista. Samalla ehdotti jaosto, että puheenalaisessa pykälässä mainittujen sovintosakkojen määrä Suomen rahan alhaisen arvon johdosta korotettaisiin kymmenkertaiseksi eli minimimäärä 10 markasta 100 markkaan ja maksimimäärä 500 markasta 5,000 markkaan, sekä että uusiin kaavakkeisiin painatettaisiin erinäisissä tapauksissa aikaisemmin sovellettu¹⁾ määräys siitä miten on meneteltävä siinä tapauksessa, että kultamarkan ja paperimarkan suhde muuttuisi. Käsitellessään asiaa päätti valtuusto kuitenkin ettei viimeksimainittua lisäystä otettaisi uusiin omakotialueita koskeviin vuokrasopimuksiin.

Kaupungin geodeetin esityksen johdosta, joka koski vuokra-ajan pidentämistä ja vuokrien korottamista niille tonteille Hermannissa, jotka sijaitsevat keskusvankilan aidan vieressä, ehdotti jaosto rahatoimikamarille antamassaan lausunnossa, että kaikkiin puheenaoleviin tontteihin, neljää lukuunottamatta, jo vuonna 1919 myönnettiin käyttöoikeus vain toistaiseksi kuusikuukautisin irtisanomisajoin, minkä tähden jaoston mielestä oli tarpeetonta nyt myöntää noille tonteille edullisempia vuokraehtoja pidentämällä niiden vuokra-aikaa, erittäinkin kun tontit sijaitsevat sillä alueella, joka on ehdotettu annettavaksi valtiolle kaupungin ja valtion välillä tapahtuvassa, Sörnäsän keskusvankilan alueen järjestelyä tarkoittavassa tilusvaihdossa. Asian valmistelu kaupungin puolelta on niin selvä, että ratkaisua voitaneen odottaa milloin tahansa, jonka tähden olisi siis näihin tontteihin myönnettävä käyttöoikeus vain toistaiseksi siten, että tonteille n:o 1 ja 3 Orioninkadun varrella korttelissa n:o III a ja tonteille n:o 3 ja 5 Vellamonkadun varrella sekä tonteille n:o 11 ja 13 Vegankadun varrella korttelissa n:o V määrättäisiin 6 kuukauden irtisanomisaika sekä tonteille n:o 5 Orioninkadun varrella korttelissa n:o III a, n:o 7 Orioninkadun ja n:o 6 Vellamonkadun varrella korttelissa n:o III b ja tontille n:o 1 Vellamonkadun varrella korttelissa n:o III a 3 kuukauden irtisanomisaika.

Ennenkuin uusien Kumtähden ja Taivaskallion alueiden vastainen luovuttaminen omakotirakentajille kävi päinsä, oli jaoston suoritettava verrattain runsas valmistelutyö. Niinpä on jaosto ensi kädessä tarkastanut mainittujen alueiden jaoituskaavaehdotukset kuin myöskin huolehtinut Kumtähden omakotialueen tontinvuokraehdotuksen sekä mainitun alueen mallipiirustusten laatimisesta ja tarkastamisesta, minkä ensimmäinen ehdotuksen jaosto tarkasti ja hyväksyi marraskuun 24 p:nä. Niinikään tarkasti ja hyväksyi jaosto ehdotukset mallipiirustuksiksi mainittua aluetta varten, määritellen samalla mitä tyyppiä millekin korttelille ja tontille rakennettaessa on käytettävä sekä toimitti senjälkeen ehdotukset sosialilautakunnalle.

Katsoen siihen, että rakennustoiminta kysymyksenlaisilla uusilla omakotialueilla lautakunnan kansliaan tehdyistä anomuksista päättäen tulee muodostumaan hyvin vilkkaaksi, joten yksityiskohtainen suullisten neuvojen antaminen tuonnempana voisi käydä rasittavaksi, jopa puuttuvan ajan vuoksi mahdollottomaksikin, päätti jaosto, että rakentajia varten oli kansliassa valmistettava erityiset ohjeet, joista rakentajat itse voivat saada selkoa siitä mitä kunkin on rakennusrytystä, tarvittavia lainoja j. n. e. suunnitellessaan ja tonttia vuokratessaan otettava huomioon. Ehdotuksen mainituiksi ohjeiksi

¹⁾ Ks. Kunn. asetuskok. vuodelta 1924 siv. 74.

hyväksyi jaosto marraskuun 24 p:nä, päättäen samalla ohjeisiin liitettäväksi myöskin tontinvuokraluettelo rahatoimikamarin vahvistettua sen.

Rahatoimikamarin pyydettyä sosialilautakunnan lausuntoa Toukolan omakotirakentajain anomuksen johdosta, että Toukolan omakotialueen rakennusjärjestykseen tehtäisiin sellaisia muutoksia, jotka sallisivat keittiöuunilla varustetun tulisijan asettamisen ullakkohuoneisiin sekä että vuokrasopimuksen 14 §:ä muutettaisiin siten, että rakennuksen omistaja saa vuokrata huoneensa kenelle tahtoo, päätti jaosto, jonka mielestä keittiöuunin laittamista ullakkohuoneeseen siinä tapauksessa, että ullakolle on rakennettu vain yksi alakerran huoneistoon kuuluva huone, ei ole sallittava, ehdottaa lautakunnalle hakijain tietoon saatettavaksi, että Toukolan voimassaolevan rakennusjärjestyksen ja vuokrasopimuksen sekä kaupungin kiinnityslainavelkakirjojen määräyksiä on noudatettava, joten ei ollut syytä ryhtyä hakijain ehdottamiin muutoksiin.

Toukolan omakotialuetta kesäkuun 15 p:nä tarkastettaessa havaittiin, että etenkin kellareihin oli vastoin piirustuksia tehty n. s. hätäasuntoja, jotka olivat aivan kelpaamattomia ihmisasunnoiksi, minkä vuoksi asukkaat niistä määrättiin hädettäväksi. Niille omakotirakentajille, joiden talot olivat asuttavassa kunnossa, ilmoitettiin, että heidän on poistettava tulisijat tilapäisistä vajiin y. m. sisustetuista asuinhuoneistaan sekä että ullakkohuoneet on sisustettava piirustusten mukaisiksi.

Omakotirakennusten tarkastajan, arkkitehti U. A. Mobergin ilmoitettua että väliaikaisten asuntojen eli n. s. hätämörskien rakentajat ovat vuokrailleet tällaisia asuntoja huonomaineisille henkilöille, päätti jaosto, että mainitut henkilöt oli kiertokirjeellä velvoitettava muuttamaan pois puheenalaisista väliaikaisista asunnoista ennen heinäkuun 1 p:ä 1925.

Tonttiasioita. Vallilassa sijaitsevien aikaisemmin vuokrattujen tonttien vuokraoikeuden siirtoa koskevia asioita oli jaostolla käsiteltävänä yhteensä 16. Korkein luovutussumma, jonka siirronsaaja suoritti ja jota ei kiinteistöä arvioitaessa katsottu liian korkeaksi oli 295,000 markkaa ja maksettiin tontista n:o 3 Ätsärintien varrella Vallilassa.

Jaosto puolsi hyväksyttäväksi seuraavia vuokraoikeutta tai vuokraoikeuden siirtoa koskevia hakemuksia: 8 tapauksessa vuokraoikeuden myöntämistä ensi kertaa Vallilan tontteihin; 8 tapauksessa vuokraoikeuden siirtoa Toukolan tontteihin ja 8 tapauksessa vuokraoikeuden myöntämistä ensi kertaa Toukolan tontteihin; 14 tapauksessa vuokraoikeuden siirtoa Käpylän tontteihin sekä 22 tapauksessa vuokraoikeuden ensikertaista myöntämistä Käpylän tontteihin.

Jaosto hyväksyi vuoden varrella yhteensä 49 piirustusta.

Sosiaalilautakunnan yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämislainarahaston hallintojaostolla oli kertomusvuoden kuluessa yhteensä 7 kokousta. Menosääntöön oli varattu määräraha 12 kokousta varten.

Kertomusvuonna myönnettiin lainarahastosta lainoja 34 omakotiyrittystä varten yhteensä 801,500 markkaa, joista lainoista suurin oli 90,000 markkaa ja pienin 8,000 markkaa.

Lainarahaston pääoma oli tammikuun 1 p:nä 1925 4,897,250 markkaa¹⁾,

¹⁾ Rahatoimikonttorin tilinpäätöksessä on 27,000 markan suuruisen määrän, joka on jäännös 600,000 markan suuruisesta, valtuuston vuonna 1922 ullakkohuoneiden sisustamiseksi Vallilaan myöntämästä määrärahasta, viety yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämislainarahaston tilille. Lainaksi annetusta määrästä oli joulukuun 31 p:nä saamatta 25,890 markkaa.

johon määrään tuli lisäksi vuoden 1925 talousarviossa rahaston kartuttamiseksi myönnetty 1,000,000 markan määrä. Rahastosta myönnettyjen lainojen erääntymätön lainamäärä oli joulukuun 31 p:nä 1925 5,838,845: 10 markkaa, josta määrästä oli nostettu 5,555,595: 10 markkaa¹⁾ ja nostamatta 283,250 markkaa.

Jotta tulevat rakentajat uusilla Kumtähden ja Taivaskallion omakoti-alueilla voisivat järjestää luotontarpeensa ja rakennustoiminta pääsisi näillä alueilla elpymään ryhtyi hallintojaosto toimenpiteisiin, että Käpylän ja Toukolan alueiden rakentajien nauttimat²⁾ lievemmat lainaehdot ulotettaisiin myöskin ensinmainittujen alueiden rakentajia koskeviksi. Tämä katsottiin tarpeelliseksi sen takia että syyt, joiden nojalla valtuusto vuonna 1923 lievensi lainaehdot alentamalla vuosinaiset 60—90 %:n lainarajat 40—70 %:iin, ovat edelleenkin olemassa. Yleiset luottolaitokset eivät näet vielääkään ole osoittautuneet halukkaiksi myöntämään ensimmäistä kiinnitysluottoa lainarahaston sääntöjen edellyttämään 60 %:iin saakka rakennuskustannuksista. Lainaehtojen helpoittamistoimenpiteisiin tässä tapauksessa kehoitti myöskin se seikka, että Kumtähden ja Taivaskallion alueiden rakentajain on alusta alkaen otettava kustannuslaskelmissaan huomioon ne menot, jotka heille aiheutuvat näille alueille tehdyistä valmiista vesi- ja viemärijohtoista, kun taas Käpylän ja Toukolan rakentajat ovat sikäli olleet edullisemmassa asemassa, että ovat saaneet vasta myöhemmin, sen mukaan kuin johdot heidän alueillaan ovat valmistuneet, suorittaa nämä kustannukset. Koska ne rahalaitokset, jotka myöntävät ensiarvoista kiinnitysluottoa, yleisesti antavat lainoja 40 %:iin saakka todellisista rakennuskustannuksista, ehdotti jaosto sosialilautakunnalle, että tämä tekisi esityksen valtuustolle, jonka mukaan Kumtähden ja Taivaskallion omakotialueiden rakentajille saataisiin antaa lainoja noudattamalla yllämainittuja lievempiä s. o. 40—70 %:n lainausrajoja, jolloin rajat laskettaisiin nykyisten todellisten rakennuskustannusten perusteella, sekä että yleishyödyllisen rakennustoiminnan lainarahaston hallintojaosto oikeutettaisiin määräämään lainoitettavien rakennusten arvo rahaston alkuperäisten sääntöjen mukaan.

Katsoen siihen, että Kumtähden ja Taivaskallion omakotirakentajat, jos heihin sovitettaisiin ylläolevia lainaperusteita, voisivat saada rahastosta lainaa noin 6,000—7,500 markkaa huonetta kohti, jotavastoin rahasto tähän asti on voinut myöntää vain 4,000—4,500 markkaa huonetta kohti, ehdotti jaosto, että valtuuston vuonna 1923 vahvistama²⁾ yksityiselle henkilölle myönnetyn lainan maksimimäärä, 35,000 markkaa, korotettaisiin ja koska yksityinen henkilö oli oikeutettu saamaan lainan rakennukseen, johon kuului korkeintaan 2 4 huonetta käsittävää huoneistoa, joista hän voi vuokrata pois toisen, ehdotti jaosto että lainain maksimimäärä korotettaisiin 50,000 markkaan. Hyväksyen jaoston ehdotuksen lähetti sosialilautakunta marraskuun 24 p:nä asiasta esityksen rahatoimikamarin kautta valtuustolle.

Siirtolapuutarhajaosto. Kaupunginvaltuuston syyskuulla 1924 tekemän päätöksen perusteella asetetun siirtolapuutarhajaoston toiminta kohdistui kertomusvuonna Kumtähden uuden siirtolapuutarha-alueen kuntoonsaattamiseen, jaoston johtosääntöjen laatimiseen, puutarhaneuvojan hankkimiseen y. m. valmistaviin toimiin. Mainitun ohjesääntöehdotuksen, jonka valtuusto oli antanut lautakunnan tehtäväksi, tarkasti ja hyväksyi jaosto, jonka jälkeen

¹⁾ Ks. alav. siv. 88*. — ²⁾ Ks. vuod. 1923 kert siv. 69.

se toimitettiin lautakunnalle, joka lähetti sen valtuustolle vahvistettavaksi. Lautakunnan maaliskuun 11 p:nä tekemästä ehdotuksesta otti lautakunta Kumtähden siirtolapuutarhan neuvojaksi neiti E. Kochin.

Tutustuttaakseen yleisöä puutarha-aatteeseen ja herättääkseen heidän mielenkiintonsa tähän asiaan, selosti neiti Koch yleisölle sanomalehdissä sekä suullisesti siirtolapuutarhaa koskevia seikkoja.

Marraskuun 11 p:nä tarkasti jaosto Korpas—Ruskeasuon siirtolapuutarhan lopullisen asemakaavan ja puoli lautakunnalle lähettämässään kirjelmässä sen hyväksymistä.
